

MANAGEMENTUL APELOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA. EXPERTIZA A.Ș.M.

*Acad. Gheorghe DUCA,
președintele A.Ș.M.*

WATER MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA. ASM EXPERTISE

The article examines various aspects of Moldova's water resources, water quality, legislation, programs of water supply and sanitation developed in recent years at the national level. Although Moldova has water reserves, the country currently faces a number of problems, including widespread use of deep groundwater, an unbalanced mismanagement of water purification systems which are physically and morally obsolete. Among the conclusions, there is the need to elaborate a conception of development of water supply systems and sanitation, which would include water supply to villages, from surface and transit water, minimizing the use of groundwater.

1. Resurse acvatice

La ora actuală, resursele acvatice ale Republicii Moldova sunt reprezentate de 3621 râuri și râulețe cu lungimea totală de circa 16 000 km, 4117 lacuri naturale și bazine artificiale, ape subterane cu peste 7000 fântâni arteziene și circa 166 500 fântâni cu alimentare din apele freatice.

Resursa medie a apelor de suprafață în Republica Moldova, reprezentată în principal de râurile republicii (Nistru și Prut), este estimată la 13,2 miliarde m³. Rezerva de ape subterane este estimată la circa 2,8 miliarde m³. Astfel, potențialul teoretic al apei este de cca. 16 miliarde m³, ceea ce înseamnă cca. 4000 m³/locuitor/an (în Europa 4560 m³/locuitor/an). Se utilizează actualmente în jurul a 300 m³/locuitor/an, ceea ce constituie mai puțin de 8% (în Europa 720 m³/locuitor/an, ceea ce constituie circa 20%). Luând în considerație resursele disponibile în Republica Moldova și aspectul irigațional al agriculturii, real am putea beneficia de cca. 1100 m³/locuitor/an.

Deși Republica Moldova dispune de rezerve de apă, în prezent țara se confruntă cu un șir de probleme, printre care:

1. Se utilizează intensiv apele subterane de mare adâncime: nivelul lor în unele regiuni a scăzut cu aproape 100 m mai jos de nivelul mediu al mării și continuă să scadă.

2. Se utilizează insuficient apele de tranzit, acestea fiind o sursă practic inepuizabilă de apă pentru țară.

3. Pentru moment nu există un concept unic de utilizare rațională a resurselor acvatice și, ca

rezultat, managementul apelor în republică este defectuos și dezechilibrat.

4. Sistemele de purificare sunt fizic uzate și moral învechite, se exploatează mai bine de 25-30 ani fără a fi reconstruite și nu corespund cerințelor actuale nici în privința tehnologiilor de tratare. Dacă în anul 1990 în republică funcționau 304 stații de epurare a apelor uzate, în prezent practic funcționează mai puțin de 50. De menționat că în orașele de pe Nistru și Prut nu funcționează în regim normal nicio stațiune de tratare.

5. Din cauza funcționării ineficiente a stațiilor de purificare a apelor uzate, cantitatea poluanților se menține peste limita admisă de autoritatea de mediu.

2. Calitatea apei

Conform cercetărilor, calitatea scăzută a apei determină până la 20% din cazurile de boli hepatice, 25% din maladiile gastro-intestinale, 100% – în cazul fluorozei dentare. De exemplu, în raioanele Nisporeni, Hâncești, Călărași, Ungheni, Fălești concentrația fluorurilor în apa potabilă depășesc de 5-10 ori concentrațiile admisibile.

Starea apelor din fântâni pe întreg teritoriul țării nu corespunde standardului „Apa potabilă”. În 87 la sută din fântâni se atestă o poluare a apelor cu compuși ai azotului (nitrați, nitriți). Investigațiile epidemiologice au depistat că morbiditatea întâlnită în zonele, unde concentrația nitraților depășește 170 mg/l, a crescut de 3 ori în comparație cu zonele, unde concentrația nitraților nu depășește standardul (45 mg/l).

Folosirea apei potabile poluate cu nitrați favorizează formarea endogenă a nitrozocomușilor, care sunt considerate substanțe supermutagene ce duc la creșterea maladiilor tumorale.

În apele subterane din republică sunt depistate și concentrații mari de natriu (200-560 mg/l), amoniac (2-10 mg/l), stronțiu (7-14 mg/l), hidrogen sulfurat (3-20 mg/l).

Ca surse de poluare a apelor de suprafață și subterane servesc:

1. deversările apelor neepurate din sistemul comunal;
2. managementul neadecvat al deșeurilor menajere solide în toate localitățile;
3. dejecțiile animaliere acumulate haotic;
4. depozitele de pesticide etc.

3. Cadrul legislativ

Actualul cadru legislativ în domeniul protecției mediului acvatic este constituit din:

- Codul apelor (HG nr. 1532 din 22.06.1993);
- Regulamentul Cadastrului de Stat al Apelor (HG Nr.626 din 18.08.94);
- Legea cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (HG nr. 440 din 27.04.1995);
- Legea cu privire la apa potabilă (HG nr. 272 din 10.02.1999);

■ Regulamentul privind modul și condițiile de atribuire în folosință a obiectelor acvatice (HG Nr. 745 din 03.11.1995, cu modificări în 2005, 2006, 2007, 2008);

■ Regulamentul privind condițiile de evacuare a apelor uzate urbane în receptorii naturali (HG nr. 1141 din 10.10.2008);

■ 3 programe de aprovizionare cu apă și canalizare;

■ Programul de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2006 (2005);

■ Programul de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015 (2005);

■ Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova (2007).

4. Programe de aprovizionare cu apă și canalizare

a) În scopul redresării situației create în domeniul alimentării cu apă și canalizării din țară, prin Hotărârea Guvernului nr. 519 din 23 aprilie 2002, a fost aprobat *Programul de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2006*. Implementarea acestui Program necesită, la momentul aprobării lui, investiții capitale în sumă de 1 mlrd. 243,3 mln. lei.

Din partea donatorilor externi au fost contractate cu Banca Mondială atragerea a 150 mln lei, cu Danemarca și Elveția – 50 mln lei, cu Turcia – 260 mln lei, cu Germania – 600 mln lei, cu Kuweit 100 mln lei. În total au fost negociate 1mlrd 160 mln lei.

Ca rezultat, au fost construite sistemele centralizate de aprovizionare cu apă în localitățile Borceag, Chircăiești, Călărași, Stăuceni și Edineț. De ofertele elvețienilor au beneficiat mai multe localități din raioanele Hâncești și Nisporeni. Din păcate, proiectele de renovare a stației de purificare a apelor uzate din Chișinău și a uzinei de prelucrare a deșeurilor menajere din Țânțăreni au rămas pe hârtie, nu s-au dus la bun sfârșit negocierile cu Fondul din Kuweit, iar creditul turcesc s-a utilizat pentru aprovizionarea din apele subterane, nu din Prut sau Dunăre.

b) Nefiind finalizat programul din 2002, prin Hotărârea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005 a fost aprobat un nou *Program de alimentare cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova până în anul 2015*. În cadrul acestui Program, a fost prevăzută soluționarea problemei modernizării sistemelor comunale de alimentare cu apă și canalizare, preconizând asigurarea accesului la apă potabilă de calitate a cel puțin 50 la sută din populație. Pentru realizarea Programului, necesitățile financiare au fost estimate la 5 mlrd. 165 mln. lei. Practic nu s-a efectuat nimic.

c) La 13 iunie 2007 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.662 un nou program – *Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova pentru perioada*

de până în a. 2025. Conform Strategiei, investițiile necesare constituie în total 49 mlrd 26,1 mln.lei, urmând să fie de cca 1000 USD pe cap de locuitor.

Cele mai impunătoare proiecte investiționale de reabilitare a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare în ultimii ani au fost implementate cu suportul investitorilor străini.

Totuși, măsurile întreprinse pentru ameliorarea situației în domeniul alimentării cu apă nu s-au soldat cu rezultate semnificative, cauza fiind lipsa unui concept managerial unic la nivel național, care ar racorda soluțiile tehnice locale cu strategia națională.

5. Propuneri

În această ordine de idei, propunem ca în termene cât mai restrânse:

1. Instituțiile responsabile de segmentul managementului apei în Republica Moldova în comun cu comunitatea științifică să elaboreze *Concepția de dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare*, care ar include alimentarea cu apă a localităților republicii din apele de suprafață și de tranzit, minimalizând folosirea apelor subterane:

- orașele din nordul republicii să fie alimentate cu apă din râul Prut și Nistru printr-o rețea hidrografică comună, formată din apeductul Soroca-Bălți și lacul de acumulare Costești-Stânca;

- centrul republicii să fie alimentat din bazinul fluviului Nistru prin stațiunea de la Vadul lui Vodă,

- pentru alimentarea sudului republicii să fie utilizată apa din fluviul Dunărea.

Transportarea apei trebuie să se realizeze prin sistem închis cu o purificare prealabilă în zona de captare pentru a putea fi folosite și la irigare.

2. Să fie revăzută, în baza conceptului propus, Strategia națională și Programul de alimentare cu apă și canalizare a localităților;

3. Să fie creată o bază unică de date privind calitatea apei în toată republica. În AȘM deja sunt inițiate lucrări ce prevăd crearea unei asemenea baze de date.

4. Să fie date în concesiune sau privatizate, în scopul gestionării lor mai coerente și mai calitative, serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare.

5. Să fie interzisă categoric alimentarea centralizată cu apă a populației și a agenților economici în lipsa sistemului de evacuare și epurare a apelor uzate.

6. Pentru gestionarea eficientă a sectorului de aprovizionare cu apă, să se creeze o Comisie interministerială care va monitoriza realizarea obiectivelor în acest domeniu.

Considerăm, că toate aceste masuri vor permite Republicii Moldova ca în termen de 3-4 ani să implementeze un management eficient al apelor, armonizat la cerințele Directivei apelor a Uniunii Europene.